

Koninklijke Musea voor Schone Kunsten: meer ruimte voor kunst en bezoeker

PETER WOUTERS

De Koninklijke Musea

voor Schone Kunsten

van België krijgen

er eensklaps 6.000 m² bij

Onze Koninklijke Musea dateren bijna allemaal uit de negentiende eeuw en vertonen de typische kenmerken van die tijd. Als Griekse tempels tronen ze boven het stadsweefsel uit. De nederige bezoeker dient zijn beste schoenen aan te trekken om de steile trappen te beklimmen. Deze musea bezitten de top van ons kunstpatrimonium, maar zijn zelf zo oud dat ze in de meeste gevallen helemaal niet meer beantwoorden aan hedendaagse museumnormen. Langzamerhand krijgen ze een grondige renovatie. Het Museum voor Schone Kunsten in Gent sluit drie jaar de deuren en onlangs beëindigde de Regie der Gebouwen de derde renovatiefase van de Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België. Het is een indrukwekkende vernieuwing geworden waardoor het museum kan wedijveren met de beste buitenlandse instellingen. Er komt niet minder dan 6.000 m² bij waarvan bijna 3.000 m² tentoonstellingsruimte.

Een poging tot diefstal

De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België ontstonden in de achttiende eeuw. Rond 1795 kreeg Guillaume Bos-schaert toelating om kunstwerken te kiezen uit de Vroegere Depots, gelegen in de orangerie van het paleis van Karel van Lorreinen. De depots bevatten kunstwerken uit kerken en kloosters, door de Commissarissen van de Franse Republiek achtergelaten. Bonaparte, Eerste Consul, richtte enkele jaren later officieel het museum op samen met vijftien andere provinciale musea. De toenmalige basisverzameling groeide snel aan met zendingen uit het Louvre van 1802 tot 1811 en met, na de val van het Keizerrijk

Patio met collectie wandtapijten uit de zeventiende eeuw

Wandtapijt uit de reeks 'Geschiedenis van Romulus en Remus'

in 1815, teruggegeven kunstwerken. Willem I, Koning der Verenigde Nederlanden, schonk in 1814 ook nog veertien stukken aan de stad Brussel, waaronder een magistrale bloemenkrans van de Antwerpse schilder Daniël Seghers (1590-1661). Vanaf 1834 breidde de verzameling opnieuw uit met eigentijdse werken en in 1842 kocht de Belgische Staat van de stad Brussel de hele verzameling voor 1.644.000 BF.

De collectie groeide zo snel aan dat architect Alphonse Balat tussen 1874 en 1885 een nieuw museumgebouw neerzette in een neoklassieke stijl met de typische zuilen en fronton. Hij bouwde dit vlakbij het Koningsplein, naast de herenhuizen Gresham en Argenteau die op de hoek van dit plein met de Regentschapsstraat lagen. De twee indrukwekkende panden kenden heel wat verschillende eigenaars waaronder de verzekeringsmaatschappij Gresham Life Insurance Society Limited die het tussen 1900 en 1903 in art nouveau-stijl liet inrichten. Maar ook de beroemde Compagnies des Indes, gespecialiseerd in kant en kasjmier, huisden een tijd in het Argenteau. De panden werden keer op keer vergroot en kwamen pal tegen het museumgebouw te liggen. Aanvankelijk vormden de herenhuizen geen probleem voor de musea maar het risico op brand en inbraak bleef enorm hoog. Vandaar dat sinds de negentiende eeuw de museumdirectie bij de overheid aandrong de herenhuizen aan te kopen. Zoals wel dikwijls het geval is diende er eerst een ongeluk te gebeuren alvorens de overheid wakker schoot. In 1964 poogden stoutmoedige dieven het werk

Negerkoppen van Rubens te stelen. Het jaar daarop kocht de Belgische Staat de twee panden aan.

Samen met deze twee huizen pakte de Regie der Gebouwen ook het pand in de Museumstraat 7-9 aan en een grote binnenplaats begrensd door het Museum voor Oude Kunst, de panden van de Museumstraat en het Greshamhuis. Alles bij elkaar een kluwen van gangen en kamers waarin de loop der jaren verschillende museumdiensten zich hadden gevestigd of die gewoon leeg stonden en waar zwammen, weer en wind en vandalen vrij spel hadden. De huidige werken begonnen in 1999 en kosten bijna 14 miljoen euro. Het resultaat is indrukwekkend. Dat de werken zolang duurden komt niet alleen door de klassieke traagheid van de Regie der Gebouwen, maar vooral door de totale vernieuwing van alle technische installaties van het museum.

Café en shop

De vier gebouwen uit een verschillende periode en van een verschillende concept (Gresham, Argenteau, Museumstraat 7-9 en patio) kregen een dusdanige aanpassing dat ze via de gelijkvloerse en de tweede verdieping in verbinding staan met de bestaande musea. De renovatie van deze gebouwen, die niet meer aangepast werden sinds het begin van de vorige eeuw, had bijzondere aandacht voor het parcours van personen met beperkte mobiliteit. De ondergrondse verdiepingen van het Argenteaagebouw bevatten nu de refter en de drukkerij van het museum, op hetzelfde niveau van het Greshamgebouw en van het

pand in de Museumstraat bevinden zich vestiaires, sanitaire lokalen en douches voor het onderhoudspersoneel. Onder de patio zitten extra reserves met klimaatregeling voor het stockeren van kunstwerken. Het verticaal transport gebeurt met een grote lift terwijl extra grote werken vervoerd kunnen worden via een luik in de patiovloer. Allemaal onzichtbaar voor het grote publiek maar fundamenteel voor de goede werking van het museum.

Wél te bezichtigen is The Museum Café, verspreid over de gelijkvloerse en de eerste verdieping van het Greshamgebouw. Twee salons aan de gevelzijde van het Koningsplein werden naar oorspronkelijk model gerestaureerd en het nieuwe café vindt er zijn plek. Het café beantwoordt perfect aan de enorme behoefte van de cultuurliefhebbers op de Kunstberg om na een theater-, film- of operavoorstelling nog ergens iets te gaan eten of drinken. Ook voor de museumbezoeker is het een hele verbetering want de vroegere cafetaria van één van Belgisch grootste musea bevond zich diep en ongezellig onder de grond. Op de gelijkvloerse verdieping van het Argenteaagebouw kregen twee ruimten aan de gevelzijde van de Regentschapsstraat een nieuwe functie als The Museumshop. Meteen krijgen de musea een nieuw venster op de stad en integreren ze zich meer in het omliggende stadsweefsel. De toegang tot de boekhandel van The Museumshop gebeurt via de Argenteautrappenhal in art deco-stijl die voor het publiek is opengesteld op twee niveaus.

De verrijzenis van de Hollandse School

Het meest opwindende is de uitbreiding van de tentoonstellingsruimte. Kunstwerken die al jaren in het depot lagen te sluimeren krijgen een nieuw leven. Talloze schilderijen zijn na jaren van geduld volledig gerestaureerd. Een nieuwe tentoonstellingszaal van 30 op 10 meter ontstond op de tweede verdieping van het pand in de Museumstraat. De verlichting en klimaatregelingen, geïntegreerd in de gerestaureerde stucversieringen, verlenen aan deze zaal alle comfort dat men van een hedendaags museum mag verwachten. Twee oude salons uit de achttiende eeuw op de tweede verdieping van het Greshamgebouw kregen een grondige restauratie na zorgvuldige bestudering van de prestigieuze stucversiering, de wanden en lambriseringen. Hier komen onder andere prachtige portretten van Bartholomeus van der Helst (1613-1670).

Nicolaes Maes (1634-1693), Portret van Aletta van Hontum

De aankomende tentoonstellingsruimte dwong de conservators van de oude meesters om hun vaste opstelling volledig te herzien. Joos van der Auwera troont me door de zalen en vertelt hoe ze bijna méér dan 20% van de schilderijen hebben herbekeken en de oorspronkelijke toeschrijvingen hebben herzien. "Vooraf de periode tussen Bruegel en Rubens krijgt nu extra aandacht. Weinig mensen weten trouwens dat na het Kunsthistorisch Museum in Wenen, Brussel het meest aantal schilderijen van Bruegel bezit." Het parcours begint bij de religieuze werken van Wenceslas Coebergher en Otto van Veen, leermeester van Rubens. Coebergher is vooral als architect bekend en bouwde bijvoorbeeld de kerk van Scherpenheuvel, maar hij was ook een verdienstelijk schilder. Zijn *Graflegging*, afkomstig uit de Sint-Gorikskerk van Brussel, schittert opnieuw in stralende kleuren na een restauratie in het Koninklijk Instituut van het Kunstpatrimonium, bekostigd door de Vrienden van de Koninklijke Musea. Dan vervolgt het parcours met de stillevens, het landschap en de portretten, waaronder enkele opmerkelijke stukken van Van Dyck. De Brabantse landschapsschool krijgt zoals de Luikse school en de Vlaamse achttiende eeuw, eindelijk de erkenning die ze al zolang verdienen.

Liesbeth De Belie neemt me op sleeptouw om al haar zeventiende-eeuwse Hollanders te laten bewonderen. Uit het legaat van Frédéric-Gisler komt een dubbelportret van Nicolaes Maes (1634-1693). Het portret van Laurent de Rasière en diens echtgenote Aletta van Hontum illustreert hoe deze

Koninklijke trap na restauratie

Greshamhall vóór en na de restauratie

collectie regelmatig uitgebreid door legaten van verwoorde verzamelaars. Door de enorme herschikking komt er nu ook ruimte vrij voor het legaat van Dr. en Mevrouw Frans Heulens-Van der Meiren. Het is een opmerkelijke reeks schilderijen met als kern werken van Jan Provoost, Pieter Bruegel de Jonge en Denijs van Alsroot.

Toekomstplannen

Na de opmerkelijke derde renovatiefase komt er zowaar nog een vierde waarbij de inkomhal van het Balatgebouw zijn oorspronkelijke volume terugkrijgt met een perfect uitgeruste vestiaire voor niet minder dan duizend bezoekers. Er komen twee extra zalen voor tijdelijke tentoonstellingen en nog heel wat verbouwingen en modernisering van het huidige auditorium en de educatieve dienst. Tot slot krijgt het museum er nog een restaurant bij met een terras dat uitgaat op de tuin der sculpturen. Hiermee treedt het museum opnieuw naar buiten en kan het eindelijk zonder teveel complexen Brussel omarmen.

Info: www.fine-arts-museum.be

Tapijten opnieuw aan de wand

De meest indrukwekkende vernieuwing is ongetwijfeld de patio. Voor de aanpassingswerken was dit een open binnenkoer, grenzend aan het Balatmuseum en het Greshamgebouw. De verbouwing tot overdekte patio biedt een unieke tentoonstellingsruimte, een draaischijf in het hart van het museumcomplex. Op de gelijkvloerse verdieping hangt een prachtige collectie Brusselse wandtapijten uit de zestiende eeuw. Ze stelt de *Geschiedenis van Romulus en Remus* voor, de belangrijkste reeks uit goudraad die in België wordt bewaard en die het museum aankocht in 1896 voor 175.000 BF. Een reeks wandtapijten geweven met goudraad zoals hier het geval is, stelde destijds een gigantisch kapitaal voor, vergelijkbaar met de kostprijs van een oorlogsschip. Het gaat om één van de mooiste getuigenissen van een ambachtelijke industrie waarbij in de zestiende eeuw zowat één vierde van de Brusselse bevolking betrokken was. Tussen de wandtapijten, exact in het midden van de patio, staat heldhaftig het beeldhouwwerk *Herakles boogschutter* van Antoine Bourdelle. Op de eerste verdieping pakt het museum uit met enkele reusachtige topografische schilderijen die het verleden van Brussel en Antwerpen oproepen. De Koninklijke Musea voor Schone Kunsten van België zagen hun

EXTRA Gratis

Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen organiseert voor de abonnees een geleid bezoek aan het gerenoveerde museum.

Het vindt plaats op
zaterdag 13 december 2004 om 11.00 uur.
Deelname is gratis.
Schrijf u als de bliksem in.

De eerste honderd abonnees krijgen een uitnodiging voor een geleid bezoek.
Inschrijven: via brief of kaartje of via e-mail info@okv.be
vóór 3 december. Nadien verwittigen wij de winnaars persoonlijk.
In de namiddag kan u ook het Constantin Meuniermuseum bezoeken.
Zie blz. 12.

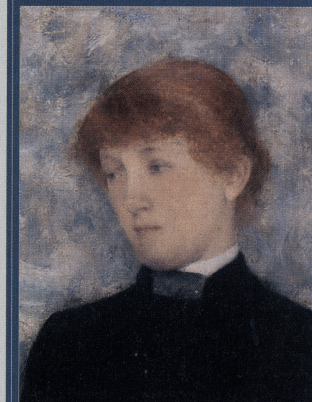
Op vertoon van de OKV Museumjaarkaart krijgt elke abonnee die dag 10% korting in het schitterende Museumcafé.

THE MUSEUM CAFÉ
BRUSSELS

GALERIJ PATRICK DEROM
BRUSSEL - NEW YORK

SCHILDERIJEN - TEKENINGEN - SCULPTUUR
19de & 20de EEUW

Fernand Khnopff, Damesportret - c. 1883
Olie op doek, 14 x 11,3 cm

dinsdag tot zaterdag
van 10u30 tot 18u30

GALERIJ PATRICK DEROM
Wolstraat 1 - 1000 Brussel
T: 02 514 08 82
F: 02 514 11 58
galerie.p.derom@linkline.be

WWW.PATRICKDEROMGALLERY.COM

SHEPHERD & DEROM GALLERIES
58 East 79th Street, NY, NY 10021
T: 1 212 861 4050
F: 1 212 772 1314
shepherdNY@aol.com